

DECIZIE

**de inadmisibilitate a sesizărilor nr.251g/2021 și nr.291g/2021 privind
excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele
342, 346, 350, 352 și 437 din Codul de procedură penală
(încetarea procesului penal în ședința preliminară
și calea de atac împotriva refuzului
de a înceta procesul)**

nr. 16 din 15.02.2022

Monitorul Oficial nr.73-77/34 din 18.03.2022

* * *

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,

dnei Liuba ȘOVA,

dlii Nicolae ROȘCA,

dlii Serghei ȚURCAN,

dlii Vladimir ȚURCAN, *judcători*,

cu participarea dlii Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 12 noiembrie 2021 și 30 decembrie 2021,

Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,

Având în vedere actele și lucrările dosarului,

Deliberând pe 15 februarie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepțiile de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003:

- articolul 342 alin.(2);
- teza a doua a articolului 346;
- articolul 350 alin.(1);
- articolul 352 alin.(3);
- articolul 437 alin.(1) pct.4) și alin.(2),

ridicate de către dnii avocați Viorel Berliba și Ivan Ungureanu, în interesele dlii Constantin Țuțu, în dosarul nr.1-934/2020, și de dl avocat Tudor Osoianu, în interesele dlii Alexandru Bordea, în dosarul nr.1-782/2021, ambele pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de dnii Ion Moroșan și Aureliu Postică, judecători la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor și motivele similare care stau la baza criticilor de neconstituționalitate, Curtea a decis conexarea acestora într-un singur dosar, în baza articolului 43 din [Codul jurisdicției constituționale](#), fiindu-i atribuit numărul 251g/2021.

A. Circumstanțele litigiilor principale

1. *Circumstanțele cauzei nr.1-934/2020 (sesizarea nr.251g/2021)*

4. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorii excepției, pot fi rezumate

după cum urmează:

5. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală privind învinuirea dlui Constantin Țuțu de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 190 alin.(5) și 326 alin.(3) din [Codul penal](#).

6. La 5 august 2021, în cadrul ședinței preliminare, apărătorii dlui Constantin Țuțu au solicitat încetarea procesului penal, bazându-se pe prevederile articolelor 332, 350 și 391 alin.(1) pct.6) din Codul de procedură penală.

7. La 26 octombrie 2021, instanța de judecată a audiat părțile referitor la cererea menționată *supra* și a decis, printr-o încheiere, fără a se retrage în camera de deliberare, că se va pronunța cu privire la cele menționate în cerere odată cu soluționarea fondului cauzei. La aceeași dată, apărătorii au mai formulat o cerere de încetare a procesului penal, susținând că inculpatului i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil. În cadrul aceleiași ședințe, instanța de judecată a decis, fără a se retrage în camera de deliberare, că se va pronunța în raport cu aceste solicitări odată cu soluționarea fondului cauzei.

8. La 1 noiembrie 2021, dnii avocați Viorel Berliba și Ivan Ungureanu au ridicat, în interesele dlui Constantin Țuțu, excepția de neconstituționalitate a prevederilor menționate la §1 din prezenta decizie.

9. Prin încheierea din 9 noiembrie 2021, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

2. Circumstanțele cauzei nr.1-782/2021 (sesizarea nr.291g/2021)

10. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală privind învinuirea dlui Alexandru Bordea de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 320 alin.(1) din [Codul penal](#).

11. La 4 noiembrie 2021, în cadrul ședinței preliminare, dl Tudor Osoianu, apărătorul dlui Alexandru Bordea, a formulat o cerere de încetare a procesului penal, susținând că a expirat prescripția tragerii la răspundere penală. Concomitent cu această cerere, dl Tudor Osoianu a ridicat excepția de neconstituționalitate a prevederilor menționate la §1 din prezenta decizie.

12. Prin încheierea din 20 decembrie 2021, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale [Constituției](#) sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte și alte acte normative.

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita

căile de atac, în condițiile legii.”

14. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 332

Încetarea procesului penal în ședința de judecată

„(1) În cazul în care, pe parcursul judecării cauzei, se constată vreunul din temeiurile prevăzute în art.275 pct.5)–9), 285 alin.(2), precum și în cazurile prevăzute în art.53-60 din [Codul penal](#), instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.

(2) În cazul în care fapta persoanei constituie o contravenție administrativă, instanța încetează procesul penal și, concomitent, soluționează cauza conform prevederilor [Codului contravențional al Republicii Moldova](#).

(3) Concomitent cu încetarea procesului penal, instanța ia măsurile respective prevăzute în art.54 și 55 din [Codul penal](#), precum și decide asupra chestiunilor prevăzute în art.285 alin.(6).

(4) Sentința de încetare a procesului penal poate fi atacată cu apel sau, după caz, cu recurs în instanța ierarhic superioară, în modul prevăzut de prezentul cod.

(5) În cazul prevăzut la art.275 pct.4), încetarea procesului penal nu se admite fără acordul inculpatului. În acest caz, procedura continuă în mod obișnuit.”

Articolul 342

Încheierile instanței judecătorești

„(1) Toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată.

(2) **Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asigurătorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei judiciare, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată.**

(3) Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată.

(4) Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.”

Articolul 346

Examinarea cererilor, demersurilor și recuzărilor

„La soluționarea cererilor, demersurilor și recuzărilor înaintate de către părți la ședința preliminară, părțile își expun opiniile asupra chestiunii în cauză. **În cazul în care cererile, demersurile sau recuzările au fost respinse, ele pot fi înaintate repetat în ședință la judecarea cauzei.**”

Articolul 350

Încetarea procesului penal

„(1) **Dacă în ședința preliminară s-au constatat temeiurile prevăzute în art.332, instanța, prin sentință motivată, încetează procesul penal în cauza respectivă.**

[...]

(3) Copia de pe sentința de încetare a procesului penal se înmânează părților și persoanelor interesate, explicându-li-se modul și ordinea de atac.”

Articolul 352

Desfășurarea ședinței preliminare și adoptarea încheierii

„(1) Ședința preliminară începe cu anunțarea numelui și prenumelui judecătorului sau, după caz, al judecătorilor completului de judecată, al procurorului și grefierului. După aceasta, pe marginea chestiunilor prevăzute în art.346-351, își exprimă opiniile reprezentanții părții acuzării, apoi ai părții apărării. Președintele ședinței de judecată poate pune întrebări părților în orice moment. Cu privire la propunerile, cererile și demersurile înaintate de părți, fiecare din participanții la ședință este în drept să-și expună opinia sa.

(2) Desfășurarea ședinței preliminare se consemnează într-un proces-verbal în conformitate cu prevederile art.336, care se aplică în mod corespunzător. Procesul-verbal se semnează de către președintele ședinței și grefier.

(3) Instanța de judecată soluționează, prin încheiere, chestiunile prevăzute în art.346-351.

(4) În cazul în care ședința preliminară se ține de către un singur judecător, el poate adopta încheierea respectivă imediat în ședință sau anunță întrerupere pentru a o adopta, apoi o pronunță public.

(5) În cazul în care ședința preliminară se efectuează de un complet de judecători, încheierea respectivă se adoptă în camera de deliberare.

(6) Încheierea adoptată în ședința preliminară este definitivă.”

Articolul 437

Hotărârile supuse recursului

„(1) **Pot fi atacate cu recurs:**

[...]

4) **alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.**

(2) **Încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.**

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepțiilor de neconstituționalitate

15. Autorii excepțiilor menționează că articolul 342 alin.(2) din Codul de procedură penală enumeră încheierile care se emit sub formă de documente separate. Sub acest aspect, autorii excepțiilor consideră că este neconstituțională omisiunea de a reglementa în această normă și încheierile prin care instanța de judecată respinge cererile de încetare a procesului penal formulate în ședința preliminară. Potrivit autorilor, această omisiune l-ar împiedica pe inculpat să obțină o încheiere motivată în cazul în care îi este respinsă cererea de încetare a procesului penal.

16. Autorii excepțiilor au contestat teza a doua a articolului 346, articolul 350 alin.(1) și articolul 352 alin.(3) din Codul de procedură penală, pentru că instanțele judecătorești ar fi conturat o practică potrivit căreia au dreptul să dispună ca cererile de încetare a procesului penal formulate în ședința preliminară să fie soluționate odată cu fondul cauzei.

17. De asemenea, autorii excepțiilor au contestat teza a doua a articolului 346 în raport cu articolul 437 alin.(1) pct.4) și alin.(2) din Codul de procedură penală în măsura în care nu reglementează dreptul părților de a contesta cu un recurs separat încheierile prin care instanța de judecată respinge cererile de încetare a procesului penal formulate în ședința preliminară.

18. Prin urmare, autorii excepțiilor consideră că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 20, 23, 26 și 119 din [Constituție](#).

B. Aprecierea Curții

19. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepțiile de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

20. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit.a) din [Constituție](#), controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

21. Curtea constată că excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de apărătorii inculpaților din două cauze penale. Astfel, sesizările sunt formulate de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din [Constituție](#), așa cum a fost interpretat acesta prin [Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 9 februarie 2016](#).

22. Obiectul excepțiilor de neconstituționalitate îl constituie articolul 342 alin.(2), teza a doua a articolului 346, articolul 350 alin.(1), articolul 352 alin.(3), articolul 437 alin.(1) pct.4) și alin.(2) din Codul de procedură penală. Prevederile în discuție reglementează tipurile de încheieri care pot fi pronunțate de instanțele de judecată în procesul penal, soluționarea cererilor și a demersurilor în cadrul ședinței preliminare, inclusiv soluționarea chestiunii cu privire la încetarea procesului penal, și căile de atac care pot fi exercitate împotriva încheierilor pronunțate într-un proces penal.

23. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în două cauze penale în cadrul ședințelor preliminare. Având în vedere că în ambele cauze apărătorii inculpaților au formulat cereri de încetare a proceselor penale, Curtea consideră că prevederile contestate ar putea fi aplicate în aceste cauze.

24. Curtea observă că articolele 342 alin.(2), 346, 352 alin.(3) și 437 alin.(2) din Codul de procedură penală au mai fost contestate la Curtea Constituțională, însă prin raportare la alte critici de neconstituționalitate (a se vedea [DCC nr.38 din 14 martie 2019](#); [DCC nr.123 din 25 noiembrie 2019](#) și [DCC nr.77 din 1 iunie 2021](#)). Totuși, de principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În astfel de cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea [DCC nr.42 din 1 aprilie 2021](#), §18, și [DCC nr.150 din 19 octombrie 2021](#), §17).

25. Curtea constată că autorii sesizărilor au contestat prevederile în discuție din Codul de procedură penală invocând pretinsa încălcare a articolelor 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecăruia om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 119 [*folosirea căilor de atac*] din [Constituție](#).

26. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 23 din [Constituție](#), Curtea subliniază că acesta nu poate fi invocat de sine stătător. Pentru a fi aplicabil articolul 23 din [Constituție](#), autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de [Constituție](#) (a se vedea [DCC nr.6 din 11 ianuarie 2021](#), §21).

27. Curtea observă că autorii sesizărilor contestă prevederile în discuție ale Codului de procedură penală prin raportare la articolele 20, care garantează dreptul la un proces echitabil, 26, care se referă la dreptul la apărare, și 119, care stabilește dreptul de a exercita căi de atac împotriva hotărârilor judecătorești.

28. Curtea constată că autorii excepțiilor au formulat, de fapt, trei capete de cerere care au fost prezentate *supra* la §15, 16 și, respectiv, 17. Așadar, Curtea va verifica incidența prevederilor constituționale menționate în raport cu fiecare din aceste capete de cerere.

29. **În primul capăt de cerere**, autorii excepțiilor susțin că articolul 342 alin.(2) din Codul de procedură penală este neconstituțional, pentru că omite să reglementeze obligația de a emite sub formă de document separat încheierea prin care instanța de judecată respinge cererea de încetare a procesului penal formulată în ședința preliminară. Potrivit autorilor, această omisiune ar împiedica inculpatul să obțină o încheiere motivată în cazul în care îi este respinsă cererea de încetare a procesului penal.

30. Curtea observă că legislația procesual-penală stabilește că toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează printr-o încheiere a instanței de judecată [articolul 342 alin.(1) din Cod]. Totodată, legislatorul a stabilit că asemenea chestiuni ca măsurile preventive, măsurile de ocrotire, măsurile asiguratorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei judiciare și încheierile interlocutorii se soluționează prin emiterea unei încheieri separate [articolul 342 alin.(2) din Cod]. Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată [articolul 342 alin.(3) din Cod].

31. Totuși, în jurisprudența sa anterioară, Curtea a notat că, dincolo de diferența stabilită de legislator între încheierile emise sub formă de documente separate și încheierile care se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată, articolul 20 din [Constituție](#) impune o cerință care asigură respectarea garanțiilor dreptului la un proces echitabil – **cea cu privire la motivarea oricărui act judecătoresc** prin care se soluționează chestiunile apărute în timpul judecării cauzei (a se vedea [DCC nr.123 din 25 noiembrie 2019](#), §15).

32. În acest context, Curtea subliniază că deși articolul 342 alin.(2) din Codul de procedură penală nu obligă instanțele de judecată să pronunțe o încheiere sub formă de document separat în cazul în care resping o cerere de încetare a procesului în ședința preliminară, articolul 20 din [Constituție](#) nu le scutește de obligația prezentării unor motive în această privință. De asemenea, cu titlu de garanție, Curtea reține că, potrivit tezei a doua a articolului 346 din Codul de procedură penală, în cazul în care în timpul ședinței preliminare a fost respinsă cererea de încetare a procesului penal, ea poate fi înaintată repetat în ședință la judecarea cauzei. Mai mult, în cazul în care pe parcursul judecării cauzei au fost invocate

motive de încetare a procesului penal, la adoptarea sentinței instanța de judecată va trebui să motiveze respingerea sau reținerea temeiurilor de încetare a procesului penal.

33. Astfel, în raport cu nemotivarea și neemiterea încheierilor respective sub formă de documente separate, Curtea observă că autorii excepțiilor ridică, de fapt, o problemă de interpretare și de aplicare a legii procesual-penale care ține de competența instanțelor de judecată. Din acest motiv, Curtea este scutită de obligația verificării incidenței prevederilor constituționale menționate *supra* în raport cu acest capăt de cerere.

34. Cu privire la cel de-al doilea capăt de cerere, autorii sesizărilor au susținut că teza a doua a articolului 346, articolul 350 alin.(1) și articolul 352 alin.(3) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale pentru că instanțele de judecată au conturat o practică judiciară potrivit căreia ele dispun ca cererile de încetare a procesului penal formulate în ședința preliminară să fie soluționate odată cu fondul cauzei. În acest context, Curtea reamintește că ea nu poate examina, prin prisma prevederilor constituționale, dacă autoritățile interpretează și aplică corect legea (a se vedea [DCC nr.142 din 15 decembrie 2020](#), §30). Prin urmare, Curtea reține că și în această privință autorii excepțiilor ridică o problemă de aplicare a legii.

35. În cel de-al treilea capăt de cerere autorii au solicitat verificarea constituționalității articolului 346 în raport cu articolul 437 alin.(1) pct.4) și alin.(2) din Codul de procedură penală, în măsura în care nu reglementează dreptul părților de a formula un recurs separat împotriva încheierilor prin care instanța de judecată respinge cererile de încetare a procesului penal formulate în ședința preliminară.

36. Curtea reține că articolul 20 din [Constituție](#) a fost interpretat în jurisprudența sa ca garantând, *inter alia*, și caracterul echitabil al procedurilor judecătorești. Curtea a interpretat garanția procesului echitabil de la articolul 20 din [Constituție](#) ca implicând exigențe procedurale precise, revenindu-i instanței de judecată obligația de a le asigura eficiența pe parcursul judecării cauzei ([DCC nr.77 din 1 iunie 2021](#), §24). Totodată, articolul 26 din [Constituție](#) garantează în mod distinct dreptul la apărare, ca fiind unul dintre aspectele dreptului la un proces echitabil (a se vedea [DCC nr.63 din 11 iunie 2020](#), §23-24).

37. Totuși, Curtea observă că garanția echității procesului și a dreptului la apărare nu au fost interpretate, în jurisprudența sa anterioară, ca incluzând un drept de atac **împotriva oricărui act judecătorec**. În acest context, Curtea a precizat că nicio prevedere din [Constituție](#) nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. În același registru, Curtea a notat că articolul 119 din [Constituție](#) stabilește că părțile interesate pot exercita căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești **în condițiile legii** ([DCC nr.77 din 1 iunie 2021](#), §25).

38. De asemenea, Curtea precizează că posibilitatea de a formula un recurs împotriva încheierii prin care se respinge cererea de încetare a procesului în ședința preliminară nu intră în câmpul de aplicare al dreptului la un dublu grad de jurisdicție în materie penală, garantat de articolul 2 §1 din Protocolul nr.7 la [Convenția Europeană](#). Odată respinsă cererea de încetare a procesului penal, judecarea cauzei penale continuă și se finalizează cu pronunțarea unei sentințe motivate prin care se va aprecia în final cu privire la „acuzăția penală”. Doar după pronunțarea unei sentințe prin care se va determina „acuzăția penală” devine incident dreptul de a formula o cale de atac ca o garanție a dreptului la un dublu grad de jurisdicție în materie penală (a se vedea articolul 332 alin.(4) din Codul de procedură penală). De asemenea, în situația în care pe parcursul judecării cauzei au fost respinse cererile de încetare a procesului penal, argumentele dezacordului cu încheierea prin care s-a respins cererea de încetare a procesului penal pot fi invocate odată cu atacarea sentinței care va fi pronunțată în cauza respectivă.

39. În aceste condiții, Curtea constată că articolele 20, 26 și 119 din [Constituție](#) nu sunt incidente în privința acestui capăt de sesizare. Prin urmare, nici articolul 23 din [Constituție](#) nu este aplicabil.

40. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate în discuție sunt inadmisibile și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin.(1) literele a) și g), 140 din [Constituție](#), 26 alin.(1) din [Legea cu privire la Curtea Constituțională](#), 61 alin.(3) și 64 din [Codul jurisdicției constituționale](#), Curtea Constituțională

DECIDE:

1. Se declară inadmisibile excepțiile de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003:

- articolul 342 alin.(2);
- teza a doua a articolului 346;
- articolul 350 alin.(1);
- articolul 352 alin.(3);
- articolul 437 alin.(1) pct.4) și alin.(2),

ridicate de către dnii avocați Viorel Berliba și Ivan Ungureanu, în interesele dlui Constantin Țuțu, în dosarul nr.1-934/2020, și de dl avocat Tudor Osoianu, în interesele dlui Alexandru Bordea, în dosarul nr.1-782/2021, ambele pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTE

Domnica MANOLE

Nr.16. Chișinău, 15 februarie 2022.